

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Симеон Койчев Кацаров

(Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“)

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 2. *Хуманитарни науки.*

професионално направление 2.2. *История и археология.*

докторска програма „*Исторически изследвания*“.

Автор: *Николай Валентинов Карамихов.*

Тема: *„Модернизация чрез архаизация, политическите идеи в Иран през XX век.“*

Научен ръководител: *доц. д-р Валентин Павлов Петрусенко (ПУ „Паисий Хилендарски“).*

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД-22-1638 от 14.07.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема *„Модернизация чрез архаизация, политическите идеи в Иран през XX век.“* за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, докторска програма „Исторически изследвания“. Автор на дисертационния труд е **Николай Валентинов Карамихов** – докторант на самостоятелна подготовка) към катедра „История и археология“ с научен ръководител доц. д-р Валентин Павлов Петрусенко от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Николай Карамихов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;

- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет;

Докторантът е приложил **3 (три) публикации** и **Дисертационен труд**.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Николай Карамихов е завършил средно образование през 1996 г. в 18 СОУ „Уилям Гладстон“ в гр. София с профил „Персийски език и култура“. През 2014 г. придобива магистърска степен по Съвременна история в Софийски университет „Св. Климент Охридски“. От 2003 до 2006 г. е докторант в същия университет с тема на дисертацията „Ислямската революция в Иран и политиката на САЩ“. През този период Карамихов участва в международни научни конференции и семинари, включително в Иран. През 2024 г. е зачислен за докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма „Исторически изследвания“ към катедра „История и археология“ на ПУ.

През периодът 2006-2022 Николай Карамихов е бил редактор в БГНЕС, експерт-редактор в Агенция „Стратегма“, мениджър съвместни проекти към „Център за модернизиране на политики“, главен експерт в МОН и МТИТС и други. От 2022 г. е държавен експерт към Министерство на иновациите и растежа.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Изборът на проблематика в дисертационния труд е чувствително актуален в научно и научно приложно отношение. Интересът към „Персия/Иран“ винаги е бил част от политическата, дипломатическата и историческата дискусия, не само в международен аспект, но и в нашата страна, но осезаемото присъствие на темата „Персия/Иран“, е дисбалансирано от чувствителна липса от сериозно задълбочено проучване, което да стъпи върху достоверни източници и да направи научно обосновани изводи. Освен това в дисертацията се поставят и разглеждат актуални проблеми, като износа на идеологии, реакцията на различните култури на сътресенията в дадена система, динамиката на употреба/злоупотреба с културното наследство от различните политически режими. Изследването на Н. Карамихов ни предлага и една комбинативна и актуална методика за сравнение на три, доста различни сами по себе си, идеологически системи – партия „Тудех“, Зороастризма, Бахайство.

4. Познаване на проблема

Николай Карамихов се ориентира много добре в изследваната научна проблематика. Дисертационният труд стъпва на богата научна литература (над 100 заглавия) и документална база, която докторантът творчески осмисля. Критично са коментирани широкия кръг от мненията на учените по проблематиката. Друга положителна страна на дисертационния труд, свързана с библиографската осведоменост на Карамихов, е уелото привличане на литература и изворите към научната разработка, което осигурява многоаспектността на изследвания проблем и неговата адекватна методологична база.

Научната концепция е осмислена с оглед на прилагане на различни подходи, вземащи под внимание формално-структурните, смисловите и дори психологическите аспекти при охарактеризирането на особеностите в образуването и функционирането на „модернизацията, чрез архаизация“. От текста на дисертационния труд личи и много доброто познаване на теоретичните постановки, свързани с политическите идеи в Иран през XX век. Това дава възможност да се очертаят тенденциите в тяхната теория и практика, като подходът на Карамихов не е описателен, а критично аналитичен – различните възгледи и резултатите от тях се коментират от позицията на възприетата от дисертанта изследователска позиция. Може да се каже, че автора има широка осведоменост по всички въпроси, които засягат основния обект на дисертацията.

5. Методика на изследването

Още в уводната част на дисертацията си Николай Карамихов посочва методите, с които си служи, при изследване на обекта на проучването си: „исторически метод, анализ и синтез, метод на сравнение, метод на класификация и метод на обобщаване“. Това е отлично съчетаване на методи, което е позволило на дисертанта да изследва задълбочено и изчерпателно, като и позволява постигането на поставените цели и получаването на адекватен отговор на решаваните в дисертационния труд задачи.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд има ясна и логична структура: състои се от Увод (теоретична част), четири аналитични глави, Заключение, Библиография и Приложения.

Структурата на дисертацията следва логиката на „сложният път на новата/древна нация“ проследявайки различните проявления в нейната идентичност:

- оформянето на генералната историческа рамка. (Глава I е посветена на развитието Персийската/Иранската история в различни епохи и общности, и начина, по който тя моделира и обогатява материалното и нематериалното наследство).

- търсенето на субектност. (Глава II, се фокусира върху „персийски национализъм“ и желаната персийска идентичност на модернизиращата се държава и пряката употреба на архаизацията, като потвърждение за хилядолетна историческа приемственост за политически цели).

- измеренията в системата. (Глава III е за Ислямската революция, където е направен много добър критичен преглед на моделите на динамичните процеси в Иран, тук могат да бъдат проследени и перспективите за последвалото развитие на страната след първата ислямска революция).

- в изграждането/съхранението на специфичната идентичност. (Глава IV е фокусирана върху силната динамиката на идентичността на последователите на древната локална идеология (Зороастризм) и сравнително новите Бахайската вяра и комунистическа организация (партия „Тудех“), вижда се онази специфична градивната сила на „слабо видимата“ общност в изграждането на идентичността и в преодоляването на насилието и потискането. Тук е очертана не само динамиката в трите „(привидно) несравними“ идеологии, но е направен успешен опит за тяхното сравнение и паралелно с това проследяване на спецификите на „голямото“ иранско общество, не само с неговото отношение към тях, но и със своите собствени проблеми).

Трудът предлага задълбочен и детайлен анализ на основните сцени от „игрите на модерност и архаичност“, като аргументацията разчита на множество препратки към първични и вторични източници. Добро впечатление прави уметото и уместно поставяне на събитията в по-широк контекст, в който те придобият своето истинско и пълно значение, особено спрямо историята и културата на Персия/Иран. Също така, изобилстват препратки и към други изследователи и теоретици, което задълбочава интердисциплинарния характер на дисертацията, както и откроява по-отчетливо автентичния елемент в работата на Николай Карамихов.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

За да може да преценим приносите на тази дисертация, е необходимо още веднъж да се изтъкне, че в българската научна среда върху темата „Персия/Иран“ не е проведена плътна критическа разработка, особено върху проблемите засегнати от дисертацията. По този начин, в тази научна разработка следва да се търси не само опознавателната аргументация, но също тя трябва да бъде възприемана и като поле на наблюдение и основа за бъдещи изследвания в

посоката „Персия/Иран“. Без проучвания като настоящото тази проблематика много трудно би могла да пробие в българските научни среди.

Приносен характер имат аналитичните раздели със своите интердисциплинарни препратки, с паралелните прочити, с разполагането на един проблем в контекста на друг, както и в контекста на по-общото обществено развитие. Самата хипотеза на работата за наличие на „Концептуален модел за изследване на съвременните процеси и явления в страните в региона“, спрямо които се ориентира изследването, е приносна: най-напред в перспективата на общия исторически процес, а след това и особено подчертано – в измеренията на съвременната перспектива към тези процеси.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Към дисертационния труд са приложени 3 (три) статии, които отразяват междинни етапи от работата на Николай Карамихов. Времето на тяхното излизане от печат е между 2021 и 2023 г. Две от статиите (за теориите за Ислямската революция в Иран и за Персийски национализъм) са публикувани в сборници и специализирани издания, в чиито редколегии присъстват изтъкнати специалисти. Третата статия „Какво не знаем за социалистите/комунистите в Иран“ е публикувана в сп. „Епохи“ (реферирано и индексирано в световните бази данни). Контекстът на изданията и техните тематични насочености показва, че докторанта присъства в научната общност. Публикациите, съпътстващи написването на дисертационния труд, са тясно свързани с общата проблематика и отразяват важна част от етапната работата и цялостното осъществяване на научния проект.

9. Лично участие на докторанта

Дисертационният труд има всички белези на личното участие и оригиналност на докторанта при разработването на проблема и разкрива в необходимата степен неговите професионални качества и умения да се реализира в избраното направление. Разкрива се много сериозно и съвестно отношение към избраната проблематика, към проучените източници и собствените наблюдения и изводи. Докторантът въвежда за първи път на български език голям брой извори и историографски изследвания, като предлага свой превод и дефиниции.

10. Автореферат

Авторефератът (30 с.) е прецизно и коректно съставен. Той проследява точно хода на дисертационното проучване, неговите работни хипотези, проведените анализи и резултати.

Направен е според необходимите изисквания и стандарти. Посочените в него приноси от гледната точка на автора са също коректни и съответстват на приносите, които дисертацията има от позицията на една странична гледна точка

11. Критични забележки и препоръки

Имах някои критични бележки към текста на дисертацията, представен за предварителното обсъждане. Докторантката се съобрази с тях и в момента нямам сериозни забележки, които да е наложително да бъдат отбелязвани.

12. Лични впечатления

Моите лични впечатления от докторанта са на базата на неговите дисертация и публикации, които го представят като задълбочен и перспективен изследовател.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

С оглед научните и научно-приложните приноси на дисертационното изследване бих препоръчал на Николай Карамихов да популяризира своите тези чрез бъдещи публикации, които биха подпомогнали изучаването на „Персия/Иран“ в България.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд *„Модернизация чрез архаизация, политическите идеи в Иран през XX век“* показва, че докторантът Николай Карамихов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“* на **Николай Валентинов Карамихов** в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, докторска програма „Исторически изследвания“.

28.08.2025 г.

Рецензент:

(доц. д-р Симеон Кацаров)